

Euskararen arauak eta erabilerak

1. Hizkuntzaren araua eta erabilera

2017-2018 ikasturtea

Larraitz Zubeldia
larraitz.zubeldia@ehu.eus

Egitura

- 1.1. Sarrera
- 1.2. Arau motak
- 1.3. Hizkuntza-aldaerak
- 1.4. Aldaera estandarra

1.1. Sarrera: giza hizkuntza

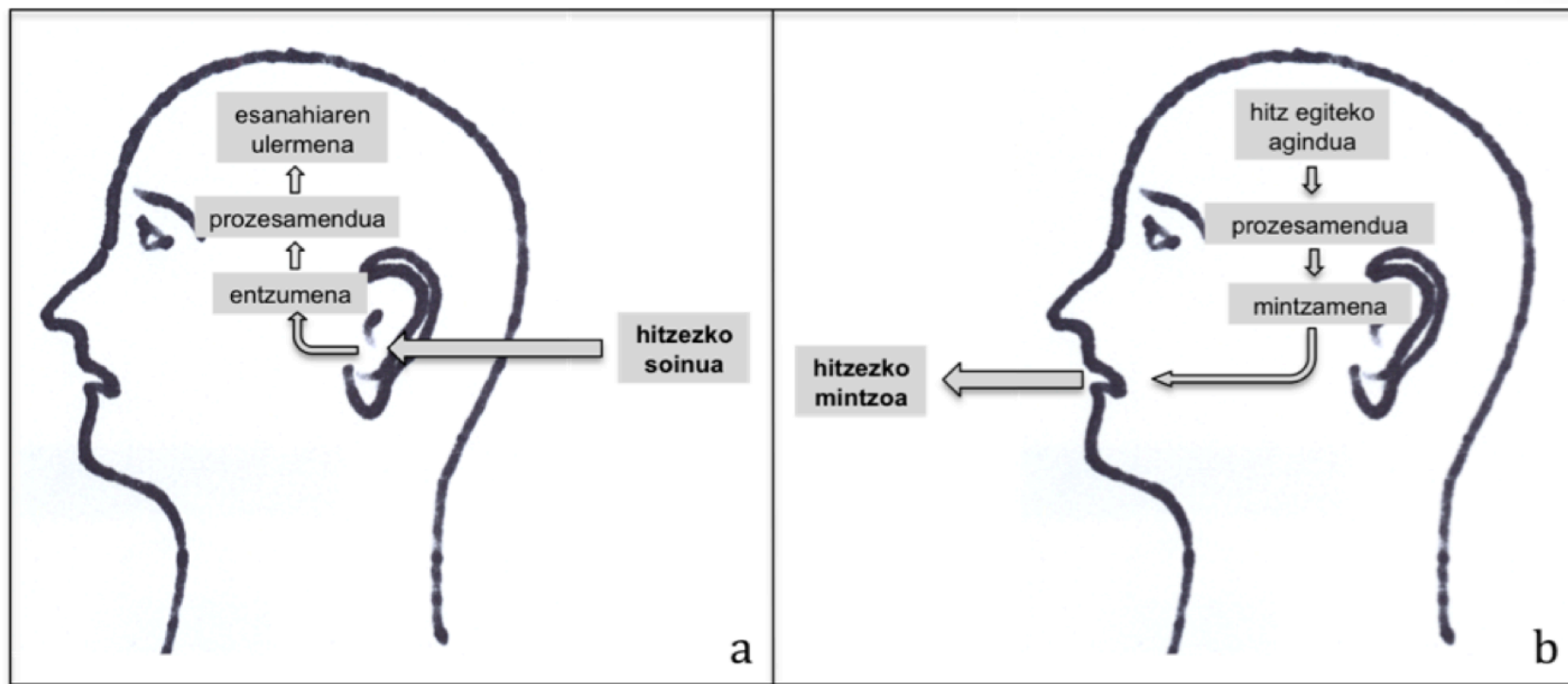
- Hizkuntza-gaitasuna: giza espeziearen ezaugarri biologikoa.
- Hizkuntza ahozkoa da lehenik.
- Horrez gain, hizkuntza formalak:
  - idatzizkoa
  - berariaz sortuak (esperantoa, adib.)
  - matematikako lengoaia edo informatikakoak.
- Ahozko hizkuntza naturala *berez* ikasten da. Asmaturiko sistemak, berriz, *ikasi* egin behar dira.

1.1. Sarrera: giza hizkuntza (II)

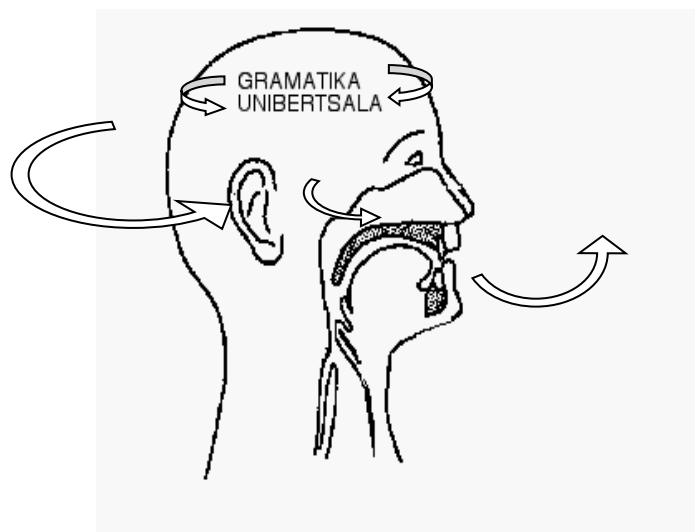
- Hizkuntza guztiak, funtsean, egiturazko sistema beraren emaitza.
- *Gramatika unibertsala* (Chomsky):
  - Arau edo pauso batzuk haurrak bere ama-hizkuntza bereganatzeko prozesuan, eta hizkuntza guztietan betetzen.
  - Hitzun guztiok sistema konputazional berezia burmuinean, jaiotzatik.

1.1. Sarrera: giza hizkuntza (III)

Eskema berberaz adieraz daitezke hizkuntza guztiak.

1.1. Sarrera: giza hizkuntza (IV)

GRAMATIKA UNIBERTSALA

- Sistema konputazional bat
- Arau sorta bat
- Parametro-aukera batzuk

Hizkuntza bakoitzak bere sistema propioa du:

- Bere hiztegia: ondare kolektiboa.
- Bere arau jakin eta zehatzak: morfologia, fonetika, sintaxia...
- Parametro-aukera jakin batzuk.

1.1. Sarrera: giza hizkuntza (v)

- Ahalmen abstraktu hori hizkuntza jakin bati (batzuei) lotuta gauzatzen.
- Hizkuntza guztiak baliokideak, baina desberdinak:
  - Lexikoan.
- Hizkuntza batek bizirik irauteko baldintzak:
  - Aldaera idatzia izatea.
  - Komunikazio-egoera guztietan erabiltzea.

Moreno Cabrera: <http://youtu.be/PUjOZgRm-Bc>

1.1. Sarrera: giza hizkuntza (VI)

- Gaur egun hizkuntza asko hilzorian.
- Politikoki eta ekonomikoki boteretsuak diren giza talde batzuen hizkuntzak hedatu dira erabat (ingelesa, errusiera, gaztelania, mandarin-txinera...).
- Ondorioz, horien mendean dauden hizkuntza txikiagoak era bortitzean edo mailaka desagertzen ari dira.
- Hizkuntza gutxituen alde egiteko joera: hizkuntz normalizaziorako planak.

1.1. Sarrera: giza hizkuntza (VII)

Hizkuntzaren sorrera

- Noiz sortu zen giza hizkuntza?
- Hizkuntza guztiak hizkuntza bakarretik al datoz?

Erreferentzia bibliografikoak

- Eguzkitza, Andolin & Maitena Etxebarria (2004): *Hizkuntzalaritza orokorra: arazoak eta ikuspegiak*. Vitoria-Gasteiz: Arabako Foru Aldundia.
- Etxebarria, Jose Ramon (2014): *Komunikazioa euskaraz ingeniartzan*. Bilbo: UEU eta EHU.